

Jätelakiuudistuksen vaikutuksia Savo-Pielisen jäteautakunnan alueella

Palvelupäällikkö Saija Pöntinen Alueelliset jätehuollon viranomaispalvelut

Yleistä jätelainsäädännön uudistuksesta

Jätelainsäädäntö on uudistumassa vuoden 2021 aikana. Lainsäädäntömuutoksilla täytäntöönpannaan kansallisesti EU:n jätealan säädöspaketti. Samalla lainsäädäntöä kehitetään kansallisista tarpeista lähtien. Jätelain muutoksista on annettu hallituksen esitys 25.3.2021, ja tavoitteena on saada lakimuutokset voimaan heinäkuussa 2021. Jätelain uudistus on siis toteutumassa noin vuoden myöhemmin kuin EU:n direktiivit olisivat edellyttäneet. Jätelain lisäksi myös useita jätealan asetuksia ollaan uudistamassa.

Säädösmuutosten keskeisimpänä tavoitteena on lisätä materiaalien resurssitehokasta käyttöä ja jätteen kierrätystä. Suomea EU:n jäsenvaltiona sitovat kierrätystavoitteet ovat tiukentumassa asteittain. Tällä hetkellä yhdyskuntajätteiden kierrätysaste on Suomessa noin 43 %, kun tavoite on 50 %. Tästä kierrätysastetta tulisi vielä nostaa niin, että se olisi 55 % vuonna 2025, 60 % vuonna 2030 ja 65 % vuonna 2035.

Kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi jätelainsäädäntöön on esitetty uusia, nykyistä selvästi tiukempia kuntiin, jätteen haltijoihin ja pakkausten tuottajiin kohdentuvia jätteiden erilliskeräysvelvoitteita. Myös tuotteiden uudelleenikäytön valmistelun edistämiseksi on esitetty uutta sääntelyä. Kierrätyksen kannalta tärkeiden jätevirtojen ohjaamiseksi kunnille ollaan antamassa velvoite kilpailuttaa hyötyjätteiden kuljetukset. Tuottajavastuujärjestelmiä koskevia vaatimuksia ollaan lisäämässä ja samalla tullaan edellyttämään, että kunnat ja pakkausten tuottajat tekevät entistä tiiviimpää yhteistyötä pakkausjätteiden keräyksessä. Lisäksi jätteisiin liittyviä kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuuksia sekä raportointia aiotaan laajentaa.

Jätelakiin voi tulla vielä eduskuntakäsittelyn aikana joitakin muutoksia, mutta päällinjojen odotetaan säilyvän hallituksen esityksen mukaisina. Jätelainsäädännön uudistus tulee joka tapauksessa vaikuttamaan monin tavoin niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin kunnalliseen jätehuoltoon. Kunnallisilta jätehuoltoviranomaisilta uudistus edellyttää uutta viranomaispäätöksentekoa. Mm. kunnalliset jätehuoltomääräykset, taksa ja jätehuollon palvelutaso on tarvetta päivittää.

03.06.2021

Keskeisiä kunnalliseen jätehuoltoon vaikuttavia muutoksia

Hyötyjätteiden erilliskeräys kiinteistöillä

Jätelainsäädäntöön esitetyt muutokset tulevat laajentamaan hyötyjätteiden kiinteistöittäistä keräystä. Biojätteen erilliskeräys on aloitettava esityksen mukaan valtakunnallisesti kaikkien taajamien vähintään viiden asuinhuoneiston kiinteistöiltä viimeistään heinäkuussa 2022. Tämä erilliskeräys toteutuu jo Savo-Pielisen jätelautakunnan alueella. Biojätteen erilliskeräystä on kuitenkin edelleen laajennettava viimeistään heinäkuussa 2024 yli 10 000 asukkaan taajamissa kaikille asuinhuoneistoille, myös omakotitaloille, joilla ei ole biojätteelle kompostointia. Tämä tarkoittaa biojätteen erilliskeräyksen laajentamista useille tuhansille kiinteistöille Kuopion ja Pieksämäen keskeisillä kaupunkialueilla sekä Siilinjärven keskustaajamassa.

Pienmetallijätteen sekä muovi-, kartonki- ja lasipakkausjätteen erilliskeräys on aloitettava jätelakiesityksen mukaan valtakunnallisesti kaikkien taajamien vähintään viiden huoneiston kiinteistöiltä viimeistään heinäkuussa 2023. Savo-Pielisen jätelautakunnan alueella kartonkipakkausten keräys on jo toteutettu tämän sääntelyn mukaisesti. Sen sijaan muovipakkausten, lasipakkausten ja metallin erilliskeräysvelvoite koskee nyt vähintään 10 asuinhuoneiston kiinteistöjä eli näitä hyötyjätteitä koskien erilliskeräystä on laajennettava. Käytännössä useat pienetkin taloyhtiöt ovat jo näiden kierrätettävien jätteiden erilliskeräyksen piirissä vapaaehtoisesti, mikä pienentää jonkin verran muutoksen vaikutusta. Laajentuvan keräyksen piiriin on tulossa alueella noin 600 uutta kiinteistöä ja vajaat 4 000 asuinhuoneistoa lisää.

Pakkausjätteiden jätehuolto on jatkossa toteutettava jätelakiesityksen mukaan yhteistoiminnassa kuntien ja pakkausten tuottajien kesken siten, että kunnat hoitavat kotitalouksien pakkausjätteiden kuljetukset ja tuottajat osallistuvat kustannuksiin. Tuottajat tulevat maksamaan kunnille osuuden pakkausjätteiden keräyksen kustannuksista heinäkuusta 2023 lähtien. Kunnat ja tuottajat sopivat erilliskeräyksen järjestämisestä ja tuottajien maksamista korvauksista laissa olevien säännösten perusteella. Tuottajien kustannusvastuu on 80 % koko järjestelmästä. Kunnat saavat korvausta vain jätelainsäädännön mukaisesta asuinhuoneistojen pakkausjätteen keräyksestä, ei tätä laajemmin toteutettavasta keräyksestä. Korvaukset on käytettävä täysimääräisesti pakkausten keräys- ja kuljetuskustannusten kompensointiin.

Kunta voi jatkossakin järjestää hyötyjätteiden erilliskeräystä laajemmin kuin jätelainsäädäntö edellyttää. Tähän erilliskeräykseen kunta ei saa tuottajilta mitään kompensoitua, vaan se katetaan kokonaisuudessaan jätemaksuilla. Jos kunta ei järjestä erilliskeräystä jätehuoltomääräysten mukaisena pakollisena tai vapaaehtoisena keräyksenä, kiinteistön haltija voi järjestää biojätteen ja pakkausjätteiden keräyksen haluamansa kuljetusyrittäjän kautta. Ensisijaisesti siis kunta eli kunnallinen jäteyhtiö järjestää palvelun ja toissijaisesti palvelun voi tilata muualta.

Hyötyjätteiden alueellinen keräys

Pakkausten tuottajat tulevat jatkossakin järjestämään valtakunnallisen pakkausjätteiden keräyspisteverkoston eli ekopisteverkoston. Ekopisteet palvelevat niitä kiinteistöjä, jotka eivät ole pakkausjätteiden kiinteistöittäisen keräyksen piirissä.

Uudeksi ekopisteiden minimimääräksi on esitetty valtakunnallisesti 1000 kpl. Tämänhetkisen sääntelyn mukaan ekopisteitä on oltava 1850 kpl kartonki-, lasi- ja me-

03.06.2021

tallipakkausten keräykseen, kun taas muovia on kerättävä vähintään 500 pisteessä. Ekopisteverkosto on siis mitä todennäköisimmin muuttumassa siten, että tuottajien järjestämien ekopisteiden kokonaismäärä laskee, mutta muovipakkauksia kerätään aikaisempaa laajemmin. Kunnat voivat edelleen täydentää tuottajien järjestämää ekopisteverkostoa. Täydentävän verkoston kustannukset on katettava jätemaksuilla.

Tällä hetkellä Savo-Pielisen jätelautakunnan alueella on 75 tuottajien järjestämää Rinki-ekopistettä, joiden määrä tulee siis laskemaan. Jättekukon järjestämiä täydentäviä ekopisteitä on nykyään 23 kpl.

Tekstiilijätteen keräys on tulossa uutena kuntien järjestettäväksi vuodesta 2023 lähtien. Tätä varten on järjestettävä alueellinen keräysverkosto.

Jätteenkuljetusten järjestäminen

Kunnan järjestämisvastuulla olevien kierrätettävien jätteiden kuljetuksissa on jätelain uudistuksessa esitetty nykyisen kuljetusten kaksoisjärjestelmän lakkauttamista ja siirtymistä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen eli kunnan keskitetysti kilpailuttamaan kuljetukseen. Sekajätteellä sekä saostus- ja umpisäiliölietteillä säilyy kuljetusten kaksoisjärjestelmä. Tämä tarkoittaa, että niillä alueilla, joilla on käytössä sekajätteellä tai jätevesilietteillä jätehuoltoviranomaisen päätöksellä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, tämä järjestelmä on jätelain mukaisilla edellytyksillä mahdollinen jatkossakin.

Savo-Pielisen jätelautakunnan alueella on käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus niin sekajätteelle kuin hyötyjätteillekin eli näihin kuljetuksiin ei ole tarvetta tehdä muutoksia. Uusien keräystapojen käyttöönottomahdollisuuksia (esim. monilokero-keräys) on kuitenkin tarpeellista selvittää. Jätteenkuljetusten kilpailutuksissa otetaan Jättekukolla huomioon jätelakiin tarkennetut kilpailutusvaatimukset liittyen markkinakartoituksen tekemiseen ja kuljetushankintojen jakamiseen, jotta kaiken kokoiset yritykset pääsevät jatkossakin osallistumaan tasapuolisesti tarjouskilpailuihin.

Jätteiden käsittelyn järjestäminen

Kunta huolehtii jatkossa voimassa olevan jätelain mukaisesti vastuulleen kuuluvien jätteiden, kuten sekalaisen yhdyskuntajätteen, biojätteen ja uutena myös erikseen kerätyn tekstiilijätteen käsittelyn järjestämisestä. Pakkausten tuottajayhteisöt järjestävät kerätyn pakkausjätteen käsittelyn.

Tuotteiden uudelleenkäytön edistämiseksi jätelakiin on ehdotettu säännöstä, jolla ammattimaisesti jätettä keräävät toimijat veloitetaan varaamaan uudelleenkäytön valmistelua harjoittaville yrityksille ja yhteisöille mahdollisuus saada jäte haltuunsa siltä osin kuin jätettä keräävä ei itse valmistele jätettä uudelleenkäyttöön. Jos siis kunnallinen jäteyhtiö ei valmistele keräämänsä jätettä uudelleenkäyttöön, on se velvollinen luovuttamaan jäte toimijalle, joka voi tehdä tällaista tuotteiden tarkistamista, puhdistamista ja korjaamista uudelleen käyttöä varten. Tämä on otettava jatkossa jätteen käsittelyä suunniteltaessa huomioon.

Jätehuoltoviranomaisen rekisterinpitovelvollisuudet

03.06.2021

Jätelain mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisen on pidettävä rekisteriä kiinteistöiltä noudetuista jätteistä. Jätelakiin ollaan ottamassa kuljettajille entistä täsmällisempiä velvoitteita tietojen toimittamiseen. Lisäksi ollaan sanktioimassa tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti rangaistavaksi jätelain rikkomisena, millä edistetään tietojen saantia. Näillä säännöksillä on Savo-Pielisen jätelautakunnan alueella merkitystä saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusten seurannassa.

Jätehuoltoviranomaiselle on tulossa uutena velvoite pitää rekisteriä myös kiinteistöillä tapahtuvasta pienimuotoisesta biojätteen käsittelystä eli kompostoinnista. Tähän saakka kunnallinen jäteyhtiö on hoitanut Savo-Pielisen jätelautakunnan alueella kompostointi-ilmoituksia koskevat rekisteritehtävät, mutta jatkossa jätelain sääntely edellyttää sitä, että jätehuoltoviranomainen hoitaa rekisterinpidon. Tietoja on kerättävä aikaisempaa laajemmin, jotta saadaan koottua EU-sääntelyn edellyttämät tiedot yhdyskuntajätteiden syntypaikalla tapahtuvasta käsittelystä. Rekisteritehtävien hoidon käytäntöjä on vielä selvitettävä.

Jätehuoltomääräysten päivittäminen jätelakimuutosten myötä

Jätelautakunnan jätelain 91 §:n nojalla hyväksymillä kunnallisilla jätehuoltomääräyksillä edistetään jätelain toimeenpanoa paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Määräysten on tärkeää olla linjassa jätelainsäädännön kanssa. Jätehuoltomääräykset on päivitetty viimeksi vuonna 2019 ja ne on otettava nyt jätelain muutosten myötä taas uudistettaviksi.

Erityisesti jätehuoltomääräyksissä on tarkasteltava hyötyjätteiden erilliskeräysvelvoitteet. Jätelakiesityksen mukaan kunta voi jätehuoltomääräyksillä poiketa hyötyjätteiden erilliskeräysvelvoitteista joko ankarampaan suuntaan tai määrääjäksi poikkeusperusteiden täytyessä lievempään suuntaan. Määräyksissä on näin ollen ratkaistava, toteutetaanko jätelainsäädännön mukaiset erilliskeräysvelvoitteet sellaiseen vai poiketaanko niistä. Erityisesti tarkasteltavaksi tulee biojätteen erilliskeräysvelvoitteen laajuus. Kun jätelainsäädäntö laajentaa erilliskeräysvelvoitteen kaikille kiinteistöille yli 10 000 asukkaan taajamissa, jätehuoltomääräyksillä voidaan edellyttää laajempaa erilliskeräystä myös pienemmissä taajamissa.

Jätehuoltomääräyksissä on tarvetta tarkastella myös muita sääntelykokonaisuuksia ottaen huomioon niin jätelainsäädännön uudet säännökset kuin alueelliset, määräyksiä sovellettaessa esille tulleet muutostarpeet. Jäteastioiden tyhjennyksiä ja tyhjennysvälejä koskeva sääntely on tarkasteltava uudelleen, kun yhä pienemmät jättemäärät kerätään omiin jäteastioihin. Lisäksi on uudistettava biojätteiden omatoimisen kompostoinnin sääntely ottaen huomioon jätelainsäädännön uudet ilmoitus- ja rekisterinpitovelvoitteet. Myös saostus- ja umpisäiliölietteiden jätehuoltoa koskeva kokonaisuus on tarkasteltava ja päivitettävä.

Jätehuoltomääräysten uudistaminen tehdään yhteistyössä alueen jätehuollon sidosryhmien, kuten kunnallisen jäteyhtiön ja ympäristönsuojeluviranomaisten, kanssa. Kuntia, kuntalaisia, jätteenkuljettajia ja muita sidosryhmiä kuullaan tarpeellisessa määrin määräyksiä päivitettäessä. Samalla määräyksiä yhtenäistetään mahdollisuuksien mukaan Itä-Suomen muiden jätehuoltoviranomaisten määräysten kanssa. Määräysten päivittämistyötä on aloitettu muutos- ja selvitystarpeiden kartoittamisella. Varsinainen taustaselvitysten laadinta ja sisältötyö on tarkoitus toteuttaa syksyllä 2021, kun jätelain muutokset on hyväksytty ja jätealan asetukset annettu. Tarkoitus

03.06.2021

on saada jätehuoltomääräysten luonnos käsittelyyn jätelautakuntaan viimeistään keväällä 2022 ja hyväksyttäväksi syksyllä 2022.

Uuden jätepoliittisen ohjelman ja palvelutason laadinta

Jätepoliittisessa ohjelmassa kunnat asettavat tavoitteet kunnallisen jätehuollon kehittämiseksi alueellaan. Nykyinen vuonna 2017 hyväksytty ohjelma on voimassa vuoteen 2022 saakka, ja sen päivittäminen on ajankohtaista nyt toimintaympäristön muuttuessa. Ohjelmassa on asetettava yhä kunnianhimoisempia tavoitteita ja uusia toimenpiteitä, joilla voidaan vastata erityisesti tuotteiden uudelleenikäytön ja kierrätyksen edistämisen vaatimuksiin.

Jätehuollon palvelutasossa jätelautakunta määrittelee vähimmäistason kuntalaisille tarjottaville jätehuoltopalveluille jätepoliittisessa ohjelmassa asetettujen tavoitteiden pohjalta. Jätekuikko toteuttaa suurilta osin jätehuoltopalvelut. Palvelutasossa on ratkaistava lainsäädäntöuudistuksen myötä se, tarjotaanko hyötyjätteiden erilliskeräyksessä korkeampi palvelutaso kuin jätelainsäädäntö edellyttää. Ratkaistavana on niin kiinteistöittaisen keräyksen kuin ekopisteverkoston laajuus. Lisäksi on tärkeää tarkastella muutoinkin jätteiden vastaanottoverkoston kattavuus (mm. vaarallisten jätteiden ja tekstiilien keräys sekä yleisesti lajitteluasemapalvelut).

Jätepoliittinen ohjelma ja palvelutaso valmistellaan jätehuoltoviranomaisen vetämänä. Kunnat hyväksyvät jätepoliittisen ohjelman, kun taas jätelautakunta hyväksyy palvelutason. Aikaisemmin palvelutaso on laadittu erillään jätepoliittisesta ohjelmasta, mutta nyt niiden päivittämistyötä on tarkoitus viedä eteenpäin rinnakkain.

Ennen kuin jätepoliittinen ohjelma ja palvelutaso päivitetään, tarkastellaan niiden toteutumista. Tarkoituksena on, että nykyisen jätepoliittisen ohjelman ja palvelutason toteutuminen kartoitetaan vuonna 2021. Samalla laaditaan jätelautakunnan käsittelyyn tuotava projektisuunnitelma uuden ohjelman ja palvelutason laatimiseksi. Jätepoliittinen ohjelma ja palvelutaso laaditaan laajassa yhteistyössä ja sidosryhmiä kuullen vuoden 2022 aikana. Vaikka palvelutasoa valmistellaan samaan aikaan jätepoliittisen ohjelman kanssa, on ohjelma tarkoitus hyväksyä kunnissa ensin ja palvelutaso jätelautakunnassa vasta tämän jälkeen.

Jätteenkuljetusalueiden päivittäminen

Savo-Pielisen jätelautakunnan päätöksillä alueelle on määritelty jätelain 35 §:n nojalla kiinteistöittäinen kuljetusalue sekajätteelle ja hyötyjätteille. Sekajätteen kuljetusten järjestelyihin ei ole tulossa jätelainsäädännön uudistuksessa muutoksia, joten sekajätteen kuljetusalueeseen ei ole odotettavissa päivitystarpeita. Sen sijaan hyötyjätteiden kuljetusalueita on tarkasteltava uudelleen.

Hyötyjätteiden kuljetusalueeseen on hyväksytty kaikki vähintään 300 asukkaan asemakaavoitetut taajamat, näiden taajamien väliset tieyhteydet ja niiden varrella sijaitsevat pienemmät taajamat. Lisäksi kuljetusalueeseen on liitetty tiiviin loma-asutuksen alueet. Jatkossa kuljetusalueeseen on sisällytettävä kaikki taajamat, siis myös alle 300 asukkaan taajamat. Lisäksi on syytä tarkastella, onko hyötyjätteiden kuljetusalueita perusteltua laajentaa tätä enemmänkin. Kuljetusalueen päivitys on tarkoitus toteuttaa vuoden 2022 aikana.

Jätetaksan uudistaminen

03.06.2021

Jätetaksan mukaisilla jätemaksuilla on katettava kaikki kunnallisen jätehuollon kustannukset. Hyötyjätteiden lisääntyvä erilliskeräys nostaa väistämättä jätehuollon kokonaiskustannuksia huomattavasti, mutta toisaalta pakkausten tuottajien kustannusvastuu laskee kustannuksia ainakin pieneltä osin. Muutokset kustannuksissa on otettava huomioon jätelain 79 §:n mukaisesti jätelautakunnassa hyväksyttävässä jätetaksassa.

Nykyisessä jätetaksassa on tehty huomattavia kompensointia hyötyjätteiden, erityisesti biojätteen, erilliskeräykseen. Kun hyötyjätteiden erilliskeräys laajenee merkittävästi, on pohdittava, miten voimakas subventointi on mahdollista ja asiakkaiden tasapuolisen kohtelun kannalta perusteltua. Lisäksi on syytä tarkastella, kuinka perusmaksut jatkossa luokitellaan ja kohdennetaan mahdollisimman oikeudenmukaisesti eri kiinteistötyypeille ottaen huomioon sen, mille asiakasryhmille perusmaksulla katettavat eri palvelut on kohdennettu.

Jätelainsäädännön kunnalliseen jätehuoltoon mukanaan tuomat muutokset tulevat vaikuttamaan jätemaksuihin erityisesti seuraavan parin vuoden aikana. Taksaa on syytä alkaa kehittää toivottuun suuntaan jo vuoden 2021 syksyllä, mutta suurempia muutoksia taksaan on odotettavissa vuosina 2022-2023.

Vaikutusten arviointi

-

Esitys

Jätelautakunta merkitsee tiedoksi jätelakiin esitettyjen muutosten keskeiset vaikutukset alueen jätehuoltoon. Jätelautakunta päättää, että alueen jätehuoltomääräykset, jättepoliittinen ohjelma, palvelutaso, jätetaksa ja hyötyjätteiden kuljetusalue uudistetaan vuosina 2021-2023 muuttuvan jätelainsäädännön tavoitteet ja velvoitteet huomioon ottaen.

Valmistelija

Saija Pöntinen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5066

Päätösehdotus

Palvelupäällikkö Saija Pöntinen

Lautakunta hyväksyy palvelupäällikön esityksen.

Päätös

Merkitään, että Arja Kekoni saapui tämän asian käsittelyn aikana klo 15.10.

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Savo-Pielisen jäteautakunta

Pöytäkirja

1/2021

7 (7)

03.06.2021

4 §